

Živanovićot dr. Kadosa Mór budapesti ügyvéd védte. A védőbeszéd ügyes, derék munka volt, de a bíróság másképpen ítélte. Živanović elvtársat *18 hónapi államfogházra ítéltek*. Hallatlan! Érthetetlen! Nincs megfelelő szavunk ennek az ítéletnek a minősítésére.

Živanović védője az ítéletet azonnal megfellebbezte. Nem találhatjuk előre, hogy az ítélet után miként dönt a felsőbb bíróság határozata, de már mindenki előtt világos, hogy a szocialisták másodrendű állampolgárok és kényre-kedvre elítélhetők.

I

1904 jún. 3

A Narodna Reč felhívása a szerb szervezett munkásokhoz a munkásmozgalom ellen folyó hatósági üldözés tárgyában¹

Néhány nappal ezelőtt jelentettük, hogy az egyik királyi tábla beosztott bírójának a szocialistákkal szemben való legszigorúbb eljárást ajánlotta. Mikor ez az utasítás a szocialista sajtóban megjelent, a kormány *hallgatott*, illetve nem válaszolt. Tudjuk, hogy ez a rendelet való, és a mai kormányzat a szocialistákat *törvényen kívül* helyezi. Ez az egyik.

A másik bizalmas hír szerint, melyet kormánykörökből kaptunk, a kormányzat az alábbi három csapást fogja ránk mérni:

bezárátja pártunk vezetőségének valamennyi tagját;
lefoglalja pártpénztárunkat;
betölt minden munkásszakszervezetet.

Ennek a tervnek a végrehajtására csak kedvező alkalomra vártak.

Ezzel igazolódott is az első pont: a szociáldemokráciát törvényen kívül helyezték.

Nem baj. Ezt is ki fogjuk bírni, ahogyan az előbbi üldözéseket is kibírtuk. Mi tudjuk, hogy a szocializmust sem paragrafusokkal, sem elzárással nem lehet leverni. A szocializmus a mai társadalmi szervezet szülötte, a munkásosztály egészségének szükséglete, és azt senki sem képes erőszakkal elnyomni.

Ezt mi tudjuk. Ezt tudniok kell még a legfélének elvtársainknak is. S ezért mindnyájuk kötelessége szorosán együttműködni e szent ügyért. Nem elég a szociáldemokrácia elveit csak vallani. Másokkal is meg kell ezeket értetni, és pedig sajtó, könyvek révén és szóval. Ezért valamennyi elvtársunk kötelessége, hogy mielőbb maguk tartsák fenn lapjukat, elvtársaik sorában, valamint ismerőseik körében előfizetőket gyűjtsenek, és világosítsák fel őket kötelességeikről.

Ez a tett lesz a legjobb válasz a hatalom birtokosainak, akik minket törvényen kívül helyeznek. Most hát, elvtársak, mindenki fogjon munkához!

J

1904 júl. 22

A Narodna Reč utolsó felhívása a magyarországi szerb munkássajtó támogatása ügyében¹

A *Narodna Reč* ideiglenes szüneteltetése zavarba hozta elvtársainkat, különösen a budapesti szerb munkásokat. Ismeretes, hogy a párt kénytelen volt a lapot beszüntetni a sok elkobzás, üldöztes és sok előfizetőnk hanyagsága miatt. A dolgozó nép számára kiadott újság sok áldozatba kerül, s ezek az áldozatok egyedül a rendes és pontos előfizetők vállaira neheztedek, de a hanyagok semmiféle segítségünkre nem voltak. Sőt még kárt okoztak a lapnak és a mozgalomnak is.

¹ A közlemény eredeti címe és lelőhelye: *Svesnim drugovima* – Öntudatos elvtársainknak. *Narodna Reč*, 1904. jún. 3; 23. sz. Második kiadás.

¹ A közlemény eredeti címe és lelőhelye: *Na poszao* – Munkára. *Narodna Reč*, 1904. júl. 22; 27. sz.